

Riktlinjer för anmälningar enligt Lex Sarah

SN 11/68

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Syfte	5
Anmälningsskyldighet.....	5
Handläggning och hantering av anmälan	6
Information till Socialnämnden	6
Referenser.....	6

Inledning

Utdrag ur Socialtjänstlagen

14 kap. Anmälan om och avhjälpande av missförhållanden m.m.

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 2 §](#) Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Lag (2010:429).

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 3 §](#) Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten eller vid Statens institutionsstyrelse ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

[2 §](#) Rapporteringsskyldigheten fullgörs

- 1. i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet till den som bedriver verksamheten,
- 2. i verksamhet vid Statens institutionsstyrelse till ledningen, och
- 3. i övrigt till berörd socialnämnd. Lag (2010:429).

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 4 §](#) Den som enligt [3 §](#) ska ta emot rapporter ska informera den som fullgör uppgifter inom respektive verksamhet om de skyldigheter som han eller hon har enligt [2](#) och [3 §§](#). Lag (2010:429).

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 5 §](#) Den som, i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, enligt [3 §](#) ska ta emot rapporter ska informera berörd socialnämnd om de rapporter han eller hon har tagit emot. Lag (2010:429).

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 6 §](#) Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, ska dokumenteras, utredas och avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål. Lag (2010:429).

(Trädde i kraft 2011-07-01 00:00:00)

[14 kap. 7 §](#) Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande, ska snarast anmälas till Socialstyrelsen. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan. Anmälan ska göras av

- 1. socialnämnden,
- 2. den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet, eller
- 3. Statens institutionsstyrelses ledning.

² Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera berörd socialnämnd om anmälan. Lag (2010:429).

Vakandeplikt och rapporteringsskyldighet

Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och som uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande, eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som rör den som får eller som kan komma ifråga för insatser inom socialtjänsten, ska genast rapportera detta till socialnämnden.

I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet ska rapporteringsskyldigheten fullgöras till den som bedriver verksamheten. En kopia på rapporten ska även skickas till socialnämnden.

Den som tar emot rapporter om missförhållanden ska vara skyldig att informera personalen om dess skyldigheter.

Det kan finnas många olika orsaker till att missförhållanden förekommer inom socialtjänsten och det finns också olika sätt att förebygga, upptäcka och komma till rätta med dem. Kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring kan förebygga uppkomsten av missförhållanden och bidra till att upptäcka brister i verksamheten. En effektiv tillsyn kan också verka i samma riktning.

Vakandeplikten är en viktig del i Lex Sarah-bestämmelsen och kan, rätt tillämpad, förebygga och förhindra att missförhållanden uppstår. Kunskap om vakandeplikten bör innebära att personalen uppmärksammar kvalitetsavvikelser och andra missförhållanden och därmed har möjlighet att avstyra sådana innan de inträffar. Vakandeplikten utvidgas därför till att omfatta hela socialtjänsten

Begreppet socialtjänst

Begreppet socialtjänst förekommer i åtskilliga bestämmelser i SoL, men det definieras inte i lagen. Med socialtjänst avses dock all verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst oavsett driftsform, d.v.s. oavsett om verksamheten drivs i offentlig eller enskild regi. Hit räknas t.ex. biståndsinsatser i olika former, verksamhet vid hem för vård eller boenden (HVB), verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Vakandepliktens tillämpningsområde bör omfatta alla individuellt inriktade insatser som genomförs inom socialtjänsten och bör gälla till förmån för alla som tar emot sådana insatser. Med individuellt inriktade insatser avses sociala

tjänster direktanpassade till den enskilde individens behov. Hit räknas bl.a. kommunal behovsprövad ekonomisk hjälp, upplysningar, samtal och rådgivning, förebyggande insatser och hjälpåtgärder, erbjudande om behandling och vård i olika former (jfr. prop. 1979/80:1 s. 152).

Den nämnd som har beslutat om en insats som genomförs i en enskild verksamhet får möjlighet att träffa avtal om att anmälningar om missförhållanden med tillhörande dokumentation ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder.

Rapporter om missförhållanden, den utredning som har gjorts och övrig dokumentation i ärendet ska bevaras och därefter gallras fem år efter det att sista anteckningen gjorts.

Syfte

Av föreskrifterna och de allmänna råden framgår skyldigheten att **vaka över** att enskilda får god omvårdnad, gott stöd och service samt lever under trygga förhållanden **och** skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden. Vidare framgår ett förtydligande av att anmälningsskyldigheten gäller **allvarliga** missförhållanden.

Uppgiften att **vaka över** innebär att var och en som omfattas av skyldigheten har att göra iakttagelser av sådant som utgör hot mot att enskilda får god omvårdnad, gott stöd och god service och lever under trygga förhållanden. Iakttagelserna ska rapporteras till dem som är ansvariga för att ta hand om och åtgärda dessa.

Huvudbudskapet är att fel och brister ska förebyggas. När det väl uppkommer fel och brister ska de hanteras så att de inte blir allvarliga missförhållanden.

Det ska finnas rutiner för hur fel och brister ska identifieras, dokumenteras, analyseras och åtgärdas samt hur uppföljning ska ske. Det innefattar även att göra bedömningar av fel och brister vid planerade förändringar. Detta hanteras inom ramen för de rutiner som verksamheterna har för att hantera fel och brister.

Allvarliga missförhållanden avser både aktiva handlingar och försummelser som innebär eller har inneburit allvarligt hot eller allvarliga konsekvenser mot den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

Anmälningsskyldighet

All personal som arbetar inom individ- och familjeomsorgen i Nyköpings kommun i kommunal regi eller i en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som i sin yrkesverksamhet får kännedom om allvarliga missförhållanden ska omgående anmäla detta till verksamhetsansvarig chef enligt vad som framgår av dessa riktlinjer.

Uppdragstagare, praktikant under utbildning och deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder är att likställas med personal i detta avseende. I verksamhet som bedrivs enligt SoL omfattas även frivilligarbetare inom ramen för ett organiserat samarbete med kommunen eller en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet.

En anmälan kan ske utifrån uppgifter som berörda anmälningsskyldiga ser eller hör själva eller som den enskilde själv berättar.

Uppgifterna kan även komma från t ex en anhörig, god man, personal inom hälso- och sjukvård eller någon anonym.

Den som har blivit utsatt för ett allvarligt missförhållande kan inte neka till att missförhållandet anmäls.

Information

Utförarna ansvarar för att de som fullgör uppgifter inom individ- och familjeomsorg informeras om innebörden i rapporteringsskyldigheten och rutinerna för lex Sarah.

Nämndansvarig tjänsteman har ansvar för att omedelbart informera nämndens ordförande om rapporter och utredningar samt att två gånger per år göra en sammanställning över rapporter och åtgärder.

Handläggning och hantering av anmälan

Utförare av individ- och familjeomsorg ska ta fram skriftliga rutiner för rapport, utredning, åtgärder, dokumentation och förslag till beslut med anledning av lex Sarah- rapporter.

Det måste alltid finnas en utsedd ansvarig i verksamheterna som omgående kan ta emot en anmälan och som har befogenheter att omedelbart vidta åtgärder för att undanröja direkta hot mot den enskildes liv, personliga säkerhet, eller hälsa samt förhindra att konsekvenserna förvärras.

Den ansvarige skall utan dröjsmål skicka rapporten till nämndansvarig tjänsteman.

Anmälan till Socialstyrelsen

Om den ansvarige för verksamheten och nämndansvarig tjänsteman bedömer att det är ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för detta, skall nämndansvarig tjänsteman snarast ta kontakt med nämndens ordförande för beslut om anmälan till Socialstyrelsen.

Referenser

Förändringar i Lex Sarah-bestämmelsen m.m.: Ds 2009:33; Regeringskansliet

Föreskrifter och allmänna råd SOSFS 2001:5